

การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ ของนักเรียนวัยรุ่น

Psychological Traits Enhancing for Development of Responsible Behaviors of Teenage Students

สมศรี ทองนุช*

kunketsara@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ของนักเรียนวัยรุ่น มีวัตถุประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ เพื่อค้นหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพสูงในการเสริมสร้าง จิตลักษณะ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ของนักเรียนวัยรุ่น และต้องการหาคำตอบว่านักเรียนวัยรุ่นประเภทใดจะได้รับประโยชน์จากการฝึกแบบใดมากที่สุด ด้วยการเสริมสร้างจิตลักษณะสำคัญ 2 ประการ คือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน โดยได้พิจารณาจิตลักษณะพื้นฐานของนักเรียนวัยรุ่นอีก 4 ประการ ได้แก่ สุขภาพจิต ความเชื่ออำนาจในตน ความตระหนักในเรื่องหน้าที่ และความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ประกอบการพัฒนาด้วย

กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพศชาย จำนวน 120 คน ก่อนการฝึกได้มีการวัดจิตลักษณะพื้นฐาน 4 ด้าน และจิตลักษณะที่ฝึก 2 ด้าน ต่อจากนั้นได้สุ่มนักเรียนวัยรุ่นเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมเพื่อฝึกเนื้อหาและวิธีการที่ต่างกัน ดังนี้ กลุ่มที่หนึ่งได้รับการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน กลุ่มที่สองได้รับการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ กลุ่มที่สามได้รับการฝึกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และกลุ่มที่สี่ เป็นกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกในเนื้อหาดังกล่าวแต่ให้ทำกิจกรรมอื่นแทน

ภายหลังการฝึกได้มีการวัดการวัดกระทำด้วยการวัดตัวแปรที่เป็นจิตลักษณะที่ฝึก และพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ คือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัว และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียน โดยวัดทันทีหลังการฝึกเสร็จสิ้น

ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูงกว่าไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาประยุกต์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนทั้งสองด้าน หรือฝึกด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียว มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัวและในโรงเรียน สูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) นักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง อิทธิพลของการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมีผลต่อจิตลักษณะที่ฝึก และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัวและโรงเรียนชัดเจนกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ และ 4) ในกลุ่มที่ได้รับการฝึกตัวแปรจิตลักษณะที่ฝึกและจิตลักษณะพื้นฐานร่วมกันทำนายจิตลักษณะที่ได้รับการฝึกและพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัวและโรงเรียนได้เท่าเทียมกับกลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก และตัวทำนายจิตลักษณะที่ได้รับการฝึกและพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ได้สูงสุดคือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และ ความเชื่ออำนาจในตนตามลำดับ

คำสำคัญ : จิตลักษณะ/ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่/ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน/ พฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่

Abstract

The purposes of this research entitles, Psychological Traits Enhancing for Development of Responsible Behaviors of Teenage Students, were to discover the high-efficiency methods in promoting psychological traits for development responsible behaviors of teenage students and to find out which types of teenagers received the most benefits from each types of training. The research employed two psychological traits. The promotion of psychological traits were the attitude toward responsible behaviors and the future orientation and self control by consideration of psychological traits of teenagers in four aspects such as mental health, Internal locus of control, awareness of duty, intention to act responsibly.

Sample group were 120 male students who studied in Grade 8. Before training, their psychological traits were measured in four aspects and the two trained-psychological traits. After that, the teens were randomly assigned to the experimental groups and the control groups for different training and approaches. Group 1 was trained on the attitude toward responsible behavior and the future orientation and self control. Group 2 was trained on the attitude toward responsible behavior. Group 3 was trained on the future orientation and self control. Group 4 did not get any training, but they were assigned to do other activities.

After the training, the manipulations were measured by measuring the variable in the trained psychological traits and the responsible behavior such as attitude toward responsible behaviors, future orientation and self control, responsible behavior in the family, and responsible behavior at school. The traits and the behaviors were measured immediately after the training.

The research found four important results. First, teenage students who were trained on the attitudes toward responsible behavior and future orientation and self control had good attitude toward responsible behavior and future orientation and self control had significantly higher before psychological traits training. Second, teenage students who were trained on attitude toward responsible behaviors and future orientation and self control in both aspects, or either aspect had significantly higher responsible behaviors in family and at school that teenage students who were not trained. Third, among teenage students who had high mind readiness, the influence of training on attitude toward responsible behaviors and future orientation and self control effect to trained psychological traits and the responsible behaviors in family and at school were clearer that teenage students with low mind readiness. Fourth, in the group of students who were trained on psychological trait variable and basic psychological traits and in the group of students who were not trained equally co-predicted the trained psychological traits and responsible behaviors in family and at school. The best predictors of the train psychological traits and the behaviors were attitude towards the responsible behaviors, future orientation and self control, intention to act responsible, and internal locus of control, respectively.

Keywords : psychological traits, attitude toward responsible behaviors, future orientation and self control, responsible behaviors

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คนเป็นต้นเหตุแห่งปัญหาในการพัฒนาประเทศมากที่สุด ดังนั้นการพัฒนาจึงเริ่มมีเป้าหมายที่จะพัฒนา “คุณภาพของคน” อย่างจริงจังโดยเห็นว่าคนเป็นทั้งเหตุปัจจัยและผลลัพธ์ที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศหน่วยที่เล็กที่สุดของสังคมเมื่อมีการพัฒนาคนอย่างเต็มศักยภาพทั้งทางร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์ และสังคม จะเป็นพื้นฐานในการสร้างพลังครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติอันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศชาติโดยรวม สำหรับการพัฒนานคนในช่วงวัยที่เหมาะสมที่จะพัฒนามากที่สุดคือ แรกเกิดจนถึงวัยรุ่นซึ่งตามทฤษฎีของ Erikson (อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธุนาวิณ, 2541, หน้า 3-4) ในช่วงวัยดังกล่าวเป็นช่วงที่คนแต่ละคนจะปรับตัวโดยเฉพาะช่วงวัยรุ่นจะสร้างเอกลักษณ์แห่งตน ในช่วงวัยรุ่นตอนต้น ตอนกลาง หรือตอนปลาย ส่วนในช่วงวัย

ที่เลยวัยรุ่นไปแล้วจะเป็นช่วงที่นำเอกลักษณ์แห่งตนทุกช่วงวัยดังกล่าวมาใช้ซึ่งคนที่ไม่บรรลุเอกลักษณ์ในช่วงวัยรุ่นก็จะเป็นปัญหาในการพัฒนาการด้านต่างๆ เช่น ปัญหาในพฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ปัญหาพฤติกรรมกรรมการเรียนและการทำงาน รวมทั้งปัญหาพฤติกรรมทางจริยธรรมและพลเมืองดี เป็นต้น

พฤติกรรมจริยธรรม และพฤติกรรมพลเมืองดีเป็นพฤติกรรมของคนดีและคนเก่งที่ควรพัฒนาตามทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ (ดวงเดือน พันธุนาวิณ, 2543) และสมควรที่สถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาจะได้เห็นความสำคัญในการสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมรับผิดชอบที่ควรพัฒนานั้น ดังที่พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ, 2543, หน้า 21-22) ได้กล่าวไว้ว่า “เด็กทั้งหลายนั้นแหละคือผู้สร้างโลกในอนาคต จงพากันสร้างโลกโดยผ่านการสร้างเด็กอย่างถูกต้องเสียแต่บัดนี้เกิด จึงจะเป็นการกระทำที่มีความรับผิดชอบต่อ

สูงสุดของบิดามารดา ครูบาอาจารย์แห่งยุคนี้ ซึ่งถือเป็นยุคแห่งสติปัญญา” แสดงให้เห็นในการใช้สติปัญญาในการพัฒนาเด็กในด้านต่างๆ อย่างครอบคลุมพฤติกรรมคนดีและคนเก่งอย่างรับผิดชอบต่อหน้าที่ แต่เนื่องด้วยความแตกต่างในสภาพแวดล้อมทางสังคมและจิตลักษณะของบุคคลทำให้เด็กมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ต่างกัน ดังการศึกษาของสุภาสินี นุ่มเนียม (2546, หน้า 209-225) พบว่า พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งเป็นนักเรียนวัยรุ่นตอนต้น มีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมในครอบครัว และโรงเรียน ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกและจิตลักษณะซึ่งเป็นปัจจัยภายใน โดยปัจจัยภายนอก ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดู การปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน การฝึกฝนทั้งที่บ้านและโรงเรียน รวมทั้งการที่นักเรียนได้เห็นแบบอย่าง ส่วนปัจจัยภายในคือ จิตลักษณะซึ่งพบผลวิจัยว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่มากที่สุด ได้แก่ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ ความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนตามลำดับ นอกจากนี้เป็นจิตลักษณะเดิมที่มีอิทธิพลร่วม ได้แก่ สุขภาพจิต ความเชื่อมั่นในตน และความตระหนักในเรื่องหน้าที่ร่วมกันทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัวและโรงเรียนได้ในปริมาณสูงเช่นกัน แสดงว่า การพัฒนาพฤติกรรมให้เพิ่มสูงขึ้นเกี่ยวข้องกับการพัฒนาจิตลักษณะหรือจิตใจที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมของบุคคล

การพัฒนาจิตใจ คือ การให้ความรู้ ปรับการรับรู้ สร้างความรู้สึกพอใจก่อให้เกิดประสบการณ์และการฝึกฝนพฤติกรรมในลักษณะต่างๆ เช่น การเสริมสร้างความสามารถในการมองการณ์ไกล การหยั่งรู้อนาคตเป็นการคำนึงถึงอนาคตและควบคุมพฤติกรรมไปสู่แนวทางที่ปรารถนา ทำให้นักเรียนสามารถปรับวิธีการและเป้าหมายให้ถูกต้อง มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ หากสามารถพัฒนาให้นักเรียนที่มีลักษณะดังกล่าวใน

ปริมาณที่เหมาะสมจะสามารถต้านทานสภาพแวดล้อมภายนอกที่ยั่วใจหรือกระตุ้นให้กระทำพฤติกรรมไม่ดีได้และจะกระทำพฤติกรรมที่พึงปรารถนาได้มาก (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524)

ในอดีตและปัจจุบันมีวิธีการพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผ่านการสร้างและทดลองใช้พร้อมทั้งทำการวิจัยประเมินผลอย่างน่าเชื่อถือมาแล้ว เช่น การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยของนักเรียนประถมศึกษา (รัตนา ประเสริฐสม, 2526) การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ (บุญรับ สักคิมณี, 2532) การฝึกทักษะการรับวัฒนธรรมในนักเรียน นายร้อยตำรวจ (นวลระออ สุภาผล, 2534) และจากผลการวิจัยของสุภาสินี นุ่มเนียม (2546) ที่ชี้ให้เห็นว่า กลุ่มนักเรียนวัยรุ่นตอนต้นที่ควรได้รับการพัฒนาจิตใจเป็นอันดับแรกเนื่องจากมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัวและโรงเรียนน้อย ได้แก่ นักเรียนเพศชายและนักเรียนที่มีผลการเรียนไม่ดี ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจพัฒนาจิตลักษณะด้านเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนในกลุ่มนักเรียนเพศชายให้มีจิตลักษณะและพฤติกรรมที่พึงปรารถนาเพิ่มขึ้นในนักเรียนวัยรุ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลของการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนต่อเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนของนักเรียนวัยรุ่น
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัวของนักเรียนวัยรุ่น

3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ในโรงเรียนของนักเรียนวัยรุ่น

4. เพื่อเปรียบเทียบผลของการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองของนักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตใจต่างกัน ต่อจิตลักษณะที่ฝึกและพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ของนักเรียนวัยรุ่น

5. เพื่อศึกษาปริมาณการทำนายของจิตลักษณะด้านต่าง ๆ ต่อจิตลักษณะที่ฝึกและพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ของนักเรียนวัยรุ่นในกลุ่มที่ฝึกและไม่ฝึกเลย

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองสูงกว่าไม่ได้รับการฝึก

2. นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัวสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวหรือไม่ได้รับการฝึกเลย

3. นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียนสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกด้านใดด้านหนึ่งเพียงด้านเดียวหรือไม่ได้รับการฝึกเลย

4. นักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง อิทธิพลของการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองมีผลต่อจิตลักษณะที่ฝึกและพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ชัดเจนกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ

5. ในกลุ่มที่ได้รับการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง ตัวแปรจิตลักษณะที่ฝึกและจิตลักษณะพื้นฐานสามารถทำนายจิตลักษณะที่ฝึกและพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ได้สูงกว่ากลุ่มไม่ได้รับการฝึกเลย

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เพศชายทั้งหมด จำนวน 120 คน โดยการสุ่มเข้ากลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน โดยวิธี Random Assignment ด้วยการจับฉลาก

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ

1.1 ตัวแปรอิสระที่จัดกระทำ ได้แก่

1.1.1 เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ

1.1.2 ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง

1.2 ตัวแปรคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 สุขภาพจิต

1.2.2 ความเชื่ออำนาจในตน

1.2.3 ความตระหนักในเรื่องหน้าที่

1.2.4 ความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมรับผิดชอบ

1.2.5 ความพร้อมทางจิตใจ

2. ตัวแปรตาม

2.1 เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ

2.2 ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง

2.3 พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ใน

2.4 พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ใน

ในหน้าที่

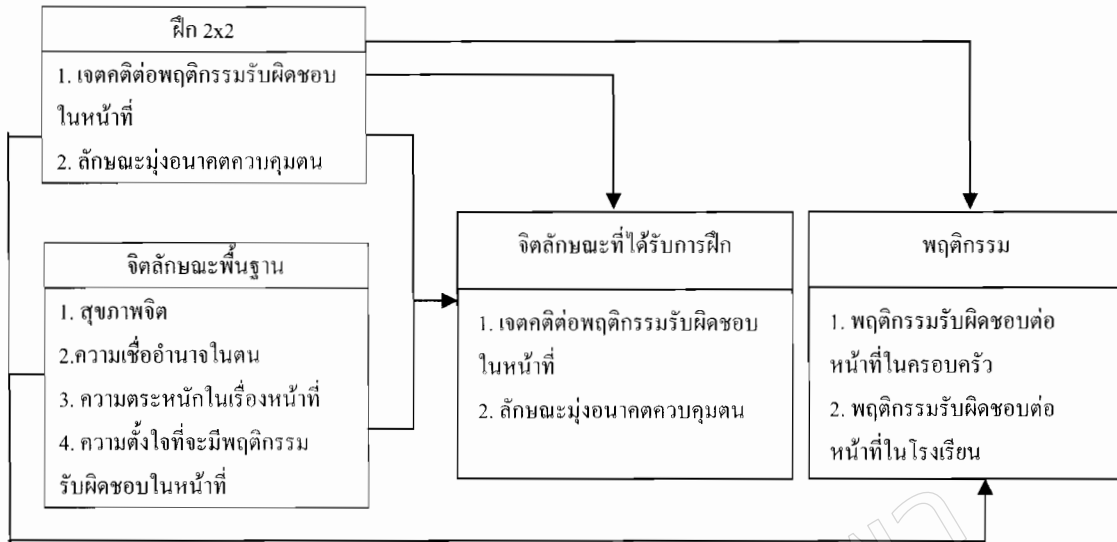
ได้แก่

รับผิดชอบในหน้าที่

ในหน้าที่

ครอบครัว

โรงเรียน

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

แบบแผนการทดลอง (Experimental Design) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ตัวแปรอิสระที่ถูกจัดกระทำมี 2 ตัวแปร คือ การฝึกพัฒนาเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และการฝึกพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน แต่ละตัวแปร

แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ฝึกกับไม่ฝึก ดังแสดงในภาพประกอบ 2

เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่	ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	
	ฝึก	ไม่ฝึก
ฝึก	1	2
ไม่ฝึก	3	4

ภาพที่ 2 แสดงแบบแผนการทดลอง

ตามภาพที่ 2 แบบแผนการทดลอง จะมีกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่มคือ

กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการฝึกพัฒนาเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการฝึกพัฒนาเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่

กลุ่มทดลองที่ 3 ได้รับการฝึกพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

กลุ่มควบคุม (กลุ่มที่ 4) ไม่ได้รับการฝึกพัฒนาจิตลักษณะดังกล่าว แต่ฝึกเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวข้อง

การดำเนินการทดลอง

1. วัตถุประสงค์ของผู้ถูกศึกษาก่อนการทดลองประมาณ 1 สัปดาห์ โดยวัดสุขภาพจิต ความเชื่ออำนาจในตน ความตระหนักในเรื่องหน้าที่ ความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

2. สุ่มนักเรียนวัยรุ่นเข้ากลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยการวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งสุ่มเป็นเพศชายทั้งหมด จำนวน 120 คน แล้วทำการสุ่มเข้ากลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม โดยวิธี Random Assignment ด้วยการจับฉลาก กลุ่มละ 30 คน

3. ดำเนินการทดลองฝึกพัฒนาจิตลักษณะ 2 ด้าน ๆ ละ 12 ชั่วโมงในกลุ่มทดลอง รวม 48 ชั่วโมง โดยทำการฝึกพัฒนาเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ก่อนแล้วฝึกพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองโดยมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

3.1 กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ฝึกพัฒนาเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ใช้เวลา 12 ชั่วโมงต่อกลุ่ม

3.2 กลุ่มที่ 1และกลุ่มที่ 3 ฝึกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองใช้เวลา 12 ชั่วโมง ต่อกลุ่ม

3.3 กลุ่มที่ 4 (กลุ่มควบคุม) ฝึกเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวข้องกับกลุ่ม 1-3 ใช้เวลา 12 ชั่วโมง

4. วัดผลการทดลอง ด้วยการวัดจิตลักษณะ ที่ทำการฝึก 2 ด้าน คือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองและวัดพฤติกรรมแบบรับผิดชอบต่อหน้าที่ 2 ด้าน คือ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัว และ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียน โดยวัดจิตลักษณะและพฤติกรรม ทันทีหลังจากการฝึกจิตลักษณะทั้งสองด้านแล้วเสร็จ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ลักษณะ คือ

1. เครื่องมือวัดตัวแปรจิตลักษณะและพฤติกรรมจำนวน 8 ฉบับ ได้แก่

1.1 แบบวัดเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่

1.2 แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง

1.3 แบบวัดสุขภาพจิต

1.4 แบบวัดความเชื่ออำนาจในตน

1.5 แบบวัดความตระหนักในเรื่องหน้าที่

1.6 แบบวัดความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่

1.7 แบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัว

1.8 แบบวัดพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียน

2. ชุดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาจิตลักษณะ 2 ชุด ได้แก่

2.1 ชุดฝึกพัฒนาเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่

2.2 ชุดฝึกพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ความแปรปรวน 2 ทาง (Two-way Analysis of Variance) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 1 ถึง 4

2. วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ 5

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการฝึกที่มีต่อจิตลักษณะที่ได้รับการฝึก

1.1 ผลการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรม รับผิดชอบในหน้าที่ โดยพิจารณาตามการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ และการฝึกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ฝึกเจตคติ (ก)	1	497.850	14.114**
ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน (ข)	1	124.774	3.537
ก x ข	1	28.143	<1
ส่วนที่เหลือ	116	35.273	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนเจตคติต่อพฤติกรรม รับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับการฝึก โดยใช้การฝึกสองด้านเป็นตัวแปรอิสระ พบว่า คะแนนเจตคติต่อพฤติกรรม รับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับการฝึก แปรปรวนไปตามการฝึกเจตคติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สนับสนุนสมมติฐานที่ 1 กล่าวคือ กลุ่มที่ได้รับ

การฝึกเจตคติมีคะแนนเฉลี่ยของเจตคติที่ได้รับการฝึกสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก แต่คะแนนเจตคติที่ได้รับการฝึกไม่แปรปรวนไปตามการฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตนและปฏิสัมพันธ์ระหว่างการฝึกทั้งสองร่วมกันแต่อย่างใด

1.2 ผลการฝึกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนสองทางของคะแนนลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนที่ได้รับการฝึก โดยพิจารณาตามการได้รับการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรม รับผิดชอบในหน้าที่ และการฝึกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ฝึกเจตคติ (ก)	1	105.198	2.904
ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน (ข)	1	451.312	12.461**
ก x ข	1	30.210	<1
ส่วนที่เหลือ	116	36.216	

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนที่ได้รับการฝึก โดยใช้การฝึกสองด้านเป็นตัวแปรอิสระ พบว่า คะแนนลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนที่ได้รับการฝึก แปรปรวนไปตามการฝึกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สนับสนุนสมมติฐานที่ 1 กล่าวคือ กลุ่มที่ได้รับการฝึกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมีคะแนนเฉลี่ยของลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนที่ได้รับการฝึกสูงกว่า

กลุ่มไม่ได้รับการฝึกอย่างเด่นชัด แต่คะแนนลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนที่ได้รับการฝึกไม่แปรปรวนไปตามการฝึกเจตคติและปฏิสัมพันธ์ระหว่างการฝึกทั้งสองร่วมกันแต่อย่างใด

2. ผลการฝึกจิตลักษณะที่มีต่อพฤติกรรม รับผิดชอบในหน้าที่

2.1 ผลการฝึกจิตลักษณะต่อพฤติกรรม รับผิดชอบในหน้าที่ในครอบครัว

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ใน
 ครอบครัวย โดยพิจารณาตามการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และการฝึกลักษณะมุ่ง
 อนาคตควบคุมตน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ฝึกเจตคติ (ก)	1	498.185	15.523**
ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน (ข)	1	469.092	14.617**
ก x ข	1	171.884	5.356*
ส่วนที่เหลือ	116	32.092	

** , * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

จากตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัวย โดยพิจารณาการฝึกสองด้านเป็นตัวแปรอิสระ พบว่า คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัวยแปรปรวนไปตามการฝึกเจตคติและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 สนับสนุนสมมติฐานที่ 2 กล่าวคือ

กลุ่มที่ได้รับการฝึก เจตคติและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนหรือฝึกด้านเดียวมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัวยสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างชัดเจน

2.2 ผลการฝึกจิตลักษณะต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียน
 โดยพิจารณาตามการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และการฝึกลักษณะมุ่งอนาคต
 ควบคุมตน

แหล่งความแปรปรวน	df	MS	F
ฝึกเจตคติ (ก)	1	516.306	16.111**
ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน (ข)	1	499.152	15.576**
ก x ข	1	180.290	5.626*
ส่วนที่เหลือ	116	32.046	

** , * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

จากตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทางของคะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียน โดยพิจารณาการฝึกสองด้านเป็นตัวแปรอิสระ พบว่า คะแนนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียนแปรปรวนไปตามการฝึกเจตคติและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 สนับสนุน

สมมติฐานที่ 3 กล่าวคือ กลุ่มที่ได้รับการฝึกเจตคติและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนหรือฝึกด้านเดียวมีคะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างชัดเจน

3. ผลการฝึกที่มีต่อจิตลักษณะและพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตใจแตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจิตลักษณะและพฤติกรรม โดยพิจารณาตามการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ การฝึกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนและปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง

จิตลักษณะ / พฤติกรรมแหล่งความแปรปรวน	1	2	3	4
ฝึกเจตคติ (ก)	11.310**	3.334	11.655**	12.134**
ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน (ข)	3.910	10.456**	10.932**	11.390**
ก x ข	<1	<1	4.159*	4.556*

**,* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

1. เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่
2. ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน
3. พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัว
4. พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียน

ตารางที่ 6 ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจิตลักษณะและพฤติกรรม โดยพิจารณาตามการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ การฝึกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนและปฏิสัมพันธ์ในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ

จิตลักษณะ / พฤติกรรมแหล่งความแปรปรวน	1	2	3	4
ฝึกเจตคติ (ก)	6.375*	1.145	3.410	6.642*
ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน (ข)	1.335	5.650*	3.218	5.871*
ก x ข	<1	<1	<1	<1

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

1. เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่
2. ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน
3. พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัว
4. พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียน

จากตารางที่ 5 และ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเอฟในการวิเคราะห์ความแปรปรวนของคะแนนจิตลักษณะและพฤติกรรม พบว่า ผลการฝึกเจตคติให้ผลดีต่อการฝึกเจตคติที่ได้รับการฝึก พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัวและโรงเรียน และผลการฝึกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนให้ผลดีต่อลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัวและโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .01 ในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง (ดูตารางที่ 5) ส่วนการฝึกเจตคติให้ผลดีต่อเจตคติที่ได้รับการฝึกและพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียนและการฝึกลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนให้ผลดีต่อลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนที่ได้รับการฝึกและพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ (ดูตารางที่ 6) แสดงว่าผลการฝึกจิตลักษณะและพฤติกรรมในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงได้ผลดีกว่ากลุ่มนักเรียนที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ สนับสนุนสมมติฐานที่ 4 อย่างชัดเจน

4. ผลการวิเคราะห์การทำนายจิตลักษณะที่ฝึก และพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่

ผลการวิเคราะห์การทำนายด้วยการวิเคราะห์ การถดถอยพหุคูณในการทำนายจิตลักษณะที่ฝึก และพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ด้วยจิตลักษณะ 6 ด้าน ได้แก่ สุขภาพจิต (MH) ความเชื่ออำนาจในตน (IC) ความตระหนักในเรื่องหน้าที่ (AD) ความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ (IR) เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ (ATT) และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (FOSC) เป็นตัวทำนายพบผลใน 4 ประการ ดังนี้

4.1 ในการทำนายเจตคติต่อพฤติกรรม รับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับการฝึก พบว่า มีปริมาณ การทำนายระหว่างกลุ่มฝึกสองด้าน ฝึกด้านเดียว และ กลุ่มไม่ฝึกเลย ไม่แตกต่างกัน ไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 5 แต่มีปริมาณการทำนายสูง ตั้งแต่ 36 ถึง 38 % โดยมีตัวทำนายในกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ ATT, FOSC, MH, IR และ IC เป็นตัวทำนายกลุ่มละ 2 ถึง 3 ตัวทำนาย

4.2 ในการทำนายลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตนที่ได้รับการฝึก พบว่า มีปริมาณการทำนาย ระหว่างกลุ่มฝึกสองด้าน ฝึกด้านเดียว และกลุ่มไม่ฝึกเลย ไม่แตกต่างกัน ไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 5 แต่มี ปริมาณ การทำนายสูงตั้งแต่ 32 ถึง 37 % โดยมีตัว ทำนายในกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ FOSC, ATT, MH, IR และ AD เป็นตัวทำนายกลุ่มละ 2 ถึง 3 ตัวทำนาย

4.3 ในการทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ หน้าที่ในครอบครัว พบว่ามีปริมาณการทำนายระหว่าง กลุ่มฝึกสองด้าน กลุ่มฝึกด้านเดียว และกลุ่มไม่ฝึกเลย ไม่แตกต่างกัน ไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 5 แต่มีปริมาณ การทำนายสูงตั้งแต่ 36 ถึง 42 % โดยมีตัวทำนายใน กลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ ATT, FOSC, IC, AD และ IR เป็น ตัวทำนายกลุ่มละ 2 ถึง 3 ตัวทำนาย

4.4 ในการทำนายพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ หน้าที่ในโรงเรียน พบว่า มีปริมาณการทำนายระหว่าง

กลุ่มฝึกทั้งสองด้าน กลุ่มฝึกด้านเดียว และกลุ่มไม่ฝึกเลย ไม่แตกต่างกัน ไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 5 แต่มี ปริมาณการทำนายสูงตั้งแต่ 38 ถึง 45 % โดยมีตัว ทำนายในกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ ATT, FOSC, IC, IR และ AD เป็นตัวทำนายกลุ่มละ 2 ถึง 4 ตัวทำนาย

สรุปผลการวิจัย

1. นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกเจตคติต่อ พฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน มีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมรับผิดชอบใน หน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูงกว่าไม่ได้ รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกเจตคติต่อ พฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตนทั้งสองด้าน หรือฝึกด้านใดด้านหนึ่ง เพียงด้านเดียว มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ใน ครอบครัวสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ไม่ได้รับการฝึกอย่าง มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. นักเรียนวัยรุ่นที่ได้รับการฝึกเจตคติต่อ พฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตนทั้งสองด้าน หรือฝึกด้านใดด้านหนึ่งเพียง ด้านเดียว มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียน สูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติ

4. นักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตใจสูง อิทธิพลของการฝึกเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบ ในหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน มีผลต่อ จิตลักษณะที่ฝึกและพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ ในครอบครัวและโรงเรียนชัดเจนกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มี ความพร้อมทางจิตใจต่ำ

5. ในกลุ่มที่ได้รับการฝึกตัวแปรจิตลักษณะที่ ฝึกและจิตลักษณะพื้นฐานร่วมกันทำนายจิตลักษณะ ที่ได้รับการฝึกและพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ใน ครอบครัว และในโรงเรียนได้เท่าเทียมกับกลุ่มที่ไม่ได้

รับการฝึกและตัวทำนายจิตลักษณะที่ได้รับการฝึกและพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ได้สูงสุด คือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ ลักษณะมุ่งอนาคต ความมุ่งมั่น ความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ และความเชื่ออำนาจในตนตามลำดับ

อภิปรายผล

1. จากผลการวิจัยโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง พบว่า การฝึกเจตคติและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนกับนักเรียนวัยรุ่น ส่งผลให้เจตคติที่ได้รับการฝึก และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนที่ได้รับการฝึกสูงกว่าการไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สนับสนุนสมมติฐานที่ 1 ในส่วนสำคัญผลนี้มีปรากฏทั้งกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยที่แยกวิเคราะห์ความแปรปรวน โดยได้ผลดีในกลุ่มย่อยกลุ่มที่ฝึกและกลุ่มเจตคติสูง ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูง สุขภาพจิตต่ำ ความเชื่ออำนาจในตนต่ำ ความตระหนักในเรื่องหน้าที่สูง ความตั้งใจจะมีพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่สูง และกลุ่มความพร้อมทางจิตสูง ที่เป็นเช่นนี้เพราะจิตลักษณะต่างๆ สมควรฝึกให้พัฒนาสูงขึ้นในวัยรุ่น อายุตั้งแต่ 13 ปีขึ้นไปได้ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2543) ทำให้ผลการพัฒนาเจตคติและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูงขึ้นอย่างชัดเจน สอดคล้องกับการวิจัยของแสวง ทวีคุณ (2538) ที่วิจัยกับนักเรียนอาชีวศึกษา พบว่า เจตคติและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนพัฒนาให้สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องในการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนยังสูงขึ้น จากการได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามการวิจัยของบุญรับ สักดิ์มณี (2532) ที่วิจัยกับข้าราชการไทย และปอแก้ว สิริจันทร์ (2546) ที่วิจัยกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วย

2. จากผลการวิจัยนี้พบว่า การฝึกเจตคติและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนกับนักเรียนวัยรุ่นส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ใน

ครอบครัวยุคสูงกว่าการไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 สนับสนุนสมมติฐานที่ 2 ที่ตั้งไว้ โดยพบผลทั้งในกลุ่มฝึกสองด้าน และฝึกด้านเดียว รวมทั้งกลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มเจตคติสูง ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูง สุขภาพจิตต่ำ ความตระหนักในเรื่องหน้าที่สูง ความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่สูง และกลุ่มความพร้อมทางจิตสูง ที่เป็นเช่นนี้เพราะเป็นสาเหตุและผลจากทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2543) ที่กล่าวถึงสาเหตุของพฤติกรรมเป็นผลมาจากจิตลักษณะในที่นี้ หมายถึง เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการวิจัยของบุญรับ สักดิ์มณี (2532) ที่วิจัยตามกรอบของทฤษฎีต้นไม้ พบว่าการเสริมสร้างลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนพัฒนาพฤติกรรม การเตรียมตัวเพื่อทำงานในอนาคต การทำงานแบบมุ่งอนาคตและควบคุมตนและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานได้อย่างชัดเจน แสดงว่าการฝึกจิตลักษณะพัฒนาพฤติกรรมได้ดี

3. จากผลการวิจัย พบว่า การฝึกเจตคติและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนกับนักเรียนวัยรุ่น ส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียนสูงกว่าการไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 สนับสนุนสมมติฐานที่ 3 ที่ตั้งไว้ โดยพบผลดังกล่าวทั้งในกลุ่มฝึกสองด้าน และฝึกด้านเดียว รวมทั้งกลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มเจตคติสูง ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูง ความเชื่ออำนาจในตนต่ำ ความตระหนักในเรื่องหน้าที่สูง ความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่สูง และกลุ่มความพร้อมทางจิตสูง ที่เป็นเช่นนี้เป็นสาเหตุและผลจากทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2543) ที่ระบุไว้ว่า พฤติกรรมคนดีและคนเก่งมีสาเหตุมาจากจิตลักษณะเป็นตัวบ่งชี้ ซึ่งในที่นี้เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุม

คนเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรม นอกจากผลของทฤษฎี ดันไม้อัจฉริยะแล้ว ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมทำงานราชการของบุญรับ ศักดิ์มณี (2532) ที่พบว่า การฝึกลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง พัฒนาพฤติกรรมเตรียมตัวเพื่อทำงานในอนาคต การทำงานแบบมุ่งอนาคตและควบคุมตนเอง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานได้อย่างชัดเจน

4. จากผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนโดยพิจารณาค่าเอฟในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตใจต่างกัน พบว่า การฝึกเจตคติและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง ส่งผลให้เจตคติและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองที่ได้รับการฝึก รวมทั้งพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัวและในโรงเรียนสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงในทุกจิตลักษณะและพฤติกรรมที่ศึกษา แตกต่างจากผลการฝึกเจตคติและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองที่ได้รับการฝึกพัฒนาขึ้น และพัฒนาพฤติกรรมเฉพาะพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตใจต่ำ สนับสนุนสมมติฐานที่ 4 ที่เป็นเช่นนี้เพราะทฤษฎีดันไม้อัจฉริยะกล่าวว่า ผู้มีจิตลักษณะสูงเท่าใด ก็จะเป็นผู้มีพฤติกรรมคนดีและคนเก่งมากขึ้น ทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2531) ดังนั้น นักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตหลายด้านสูงจะมีจิตลักษณะที่ฝึกและพฤติกรรมที่มีผลสูงกว่านักเรียนวัยรุ่นที่มีความพร้อมทางจิตหลายด้านต่ำ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ แสง ทวีคุณ (2538) ที่พบความแตกต่างของจิตลักษณะด้านเจตคติกับลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองในการฝึกเจตคติหรือลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองเพียงด้านเดียว

5. จากผลการวิจัย พบว่า จิตลักษณะทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ สุขภาพจิต (MH) ความเชื่ออำนาจใน

คน (IC) ความตระหนักในเรื่องหน้าที่ (AD) ความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ (IR) เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ (ATT) และลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง (FOOSC) ทำนายเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับการฝึก ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองที่ได้รับการฝึก พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัว และพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ในโรงเรียนระหว่างกลุ่มที่ได้รับ การฝึกและไม่ได้รับการฝึกไม่แตกต่างกัน ไม่สนับสนุนสมมติฐานที่ 5 ที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้ เพราะตัวแปร จิตลักษณะที่ได้รับการฝึกและพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ของกลุ่มที่ได้รับการฝึกและไม่ได้รับการฝึก มีตัวแปรทำนายในแต่ละกลุ่มแตกต่างกัน ไม่ใช่ตัวแปรเดียวกัน อำนาจการทำนายจึงไม่เด่นชัด แต่ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของแสง ทวีคุณ (2538) ที่พบปริมาณการทำนายเจตคติและลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองไม่แตกต่างกัน และบุญรับ ศักดิ์มณี (2532) ที่พบปริมาณการทำนายลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตนเองของกลุ่มที่ได้รับการฝึกและกลุ่มไม่ได้รับการฝึกมีปริมาณการทำนายเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1.1 ควรมีการวัดและประเมินผลการฝึกอบรมระยะยาวในระยะ 1 เดือน หรือ 3 เดือน โดยเฉพาะการติดตามผลด้านพฤติกรรม

1.2 ควรมีการวิจัยทดลองพัฒนาจิตลักษณะด้านอื่นๆ ในนักเรียนวัยรุ่น โดยเฉพาะความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่และความเชื่ออำนาจในตนเองเพื่อพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่

2. ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

2.1 จากผลการวิจัยการเสริมสร้างเจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่และลักษณะ มุ่งอนาคตควบคุมตนเอง พัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบต่อ

หน้าที่ในครอบครัวและในโรงเรียนของนักเรียนวัยรุ่น
ได้ ดังนั้นผู้เกี่ยวข้องกับวัยรุ่นไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือ
สถาบัน ควรใช้ชุดฝึกอบรมจิตลักษณะทั้งสองด้านดัง
กล่าวพัฒนาพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ทั้งในระยะ
สั้นและระยะยาว

2.2 จากผลการวิจัยพบว่าตัวแปรทำนาย
ที่สำคัญคือ เจตคติต่อพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่
ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความตั้งใจที่จะมี

พฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ และความเชื่ออำนาจ
ในตน เป็นตัวแปรจิตลักษณะที่ทำนายพฤติกรรม
รับผิดชอบต่อหน้าที่ในครอบครัวและโรงเรียนได้สูง
บุคคลและสถาบันควรฝึกพัฒนาจิตลักษณะดังกล่าว
เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมรับผิดชอบในหน้าที่ต่อไป
และควรฝึก จิตลักษณะดังกล่าวในกลุ่มนักเรียนวัยรุ่น
ที่มีความพร้อมทางจิตใจสูงหรือทำให้สอดคล้องกับผล
การวิจัยด้วย

เอกสารอ้างอิง

- โกศล มีคุณ. (2524). การวิจัยเชิงทดลองฝึกอบรมการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมและทักษะในการ
สวมบทบาทของนักเรียนประถมศึกษา. ปรินซ์ตันนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2530). ชุดฝึกอบรมหลักสูตรการเสริมสร้างทัศนคติ ค่านิยม และจริยธรรมของ
ข้าราชการ. กรุงเทพฯ: สำนักงานข้าราชการพลเรือน.
- _____. (2541). ทฤษฎี การวัดและงานวิจัยเอกลักษณ์แห่งอิกไนต์ในคนไทยและเทศ ตำราชั้นสูง.กรุงเทพฯ :
คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- _____. (2543). ทฤษฎีต้นไม้อจริยธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันปัจฉิน. (2524). ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและ
จริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. (2536). ลักษณะทางจิตและพฤติกรรมของนักเรียนวัยรุ่นที่อยู่ในสภาวะเสี่ยง
ในครอบครัวและทางป้องกัน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมและประสานงานเยาวชน
แห่งชาติ.
- นวลละออ สุภาผล. (2534). ผลการฝึกทักษะในการรับวัฒนธรรมที่มีต่อคุณลักษณะของนักเรียนนายร้อยตำรวจ.
ปรินซ์ตันนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญรับ สักดิ์มณี. (2532). การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อพัฒนาพฤติกรรมการทำงานราชการ. ปรินซ์ตันนิพนธ์
การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปอแก้ว สิริจันทร์. (2546). ผลของการฝึกมุ่งอนาคตและควบคุมตนที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุม
ตนเองและทัศนคติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. ปรินซ์ตันนิพนธ์การศึกษามหา
บัณฑิต, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาสภิกขุ). (2543). เด็กจะเป็นผู้สร้างโลกในอนาคต (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ:
สุขภาพใจ.
- รัตนา ประเสริฐสม. (2526). การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมอนามัยของนักเรียนประถมศึกษา.
ปรินซ์ตันนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- สุภาสิณี นุ่มเนียม. (2546). *ปัจจัยทางสภาพแวดล้อมและจิตลักษณะที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมรบกวน* ขอบต่อหน้าที่ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. ภาคนิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์, กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- แสง ทวีคุณ. (2538). *การฝึกเพื่อเสริมสร้างจิตลักษณะในการป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทในนักเรียน* อาชีวศึกษา. ปริญญานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- McGuire, W. J. (1969). The Nature of Attitude and Attitude Change. In Lindzey, G., & Aronson, E. (eds.), *Handbook of Social Psychology*. 136-315.
- Myers, J. L. (1971). *Fundamentals of Experimental Design*. Boston: Allyn and Bacon.
- Norman, N. H. et al. (1970). *Statistical Package for the Social Science*. New York: McGraw-Hill Book.

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University